

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Sandra Brantebäck
Vattenvårdsdirektör
010-2244857

Brev
2015-08-21

Diarienummer
537-31143-2014

Sida
1(2)

Lantbrukarnas Riksförbund
Paul Christensson
105 33 Stockholm

Hej

Ni har sänt brev till Länsstyrelsen om myndighetens arbete när det gäller tillsyn och tillstånd när det gäller småskalig vattenkraft.

Landshövdingen har gett mig i uppdrag att svara på ert brev. Vårt syfte med svaret är att förtydliga hur Länsstyrelsen arbetar med tillsyn över småskalig vattenkraft.

2012 fick landets länsstyrelser följande uppdrag från regeringen:
”Länsstyrelserna ska utöva ökad tillsyn enligt miljöbalken av vattenverksamheten med fokus på kraftverk, dammar och vattenreglering.”

Från 2012 har ett antal domar avkunnats, som styrker uppfattningen att en vattenkraftsägare ska ha tillstånd enligt gällande miljölagstiftning, oavsett hur länge vattenkraftverket har funnits. Detta framgår till exempel av en dom i Mark- och miljööverdomstolen, MÖD 2012:26-28.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har med stöd av domarna bedömt att rättsläget är klargjort. Vi har därefter förelagt de verksamhetsutövare som vi tidigare gjort tillsyn hos, och som inte hade tillstånd enligt gällande miljölagstiftning, att söka tillstånd.

Inför 2015 fick länsstyrelserna ytterligare ett uppdrag från regeringen, att redovisa hur många förelägganden som beslutats 2012-2014. Det gäller förelägganden inom ramen för tillsynen över vattenverksamheter och specifikt vattenkraft och/eller dammar.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har sammanställt en redovisning till Regeringskansliet i april. Av redovisningen framgår att länsstyrelserna har förelagt totalt ca 60 verksamhetsutövare att söka tillstånd, varav ca 30 i Västra Götaland.

Länsstyrelsen i Västra Götaland är medveten om att tillståndsprövning enligt gällande regler kan vara tyngande för många verksamhetsutövare.

I oktober 2014 yttrade sig länsstyrelsen över Vattenverksamhetsutredningens slutbetänkande ”I vårt och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler.” Vi anförde då att en tillståndsprövning enligt gällande regler kan vara betungande för många verksamhetsutövare och att enklare prövningsregler bör övervägas.

Som myndighet under riksdag och regering har Länsstyrelsen skyldighet att fullfölja de uppdrag som följer av lag och regeringens instruktioner. Vi har också att följa de beslut som följer av domstolarnas avgörande.

Länsstyrelsen har dock lyft frågan om förenklad prövningsprocess i många olika sammanhang. Landshövdingen har också skrivit till statsrådet Romson och beskrivit situationen, se bilaga.

Vi känner till och förstår den oro som finns, men vi har att följa lag, regeringsuppdrag och domstolsbeslut från det uppdrag vi har.

Vänliga hälsningar

Sandra Brantebäck
Vattenvårdsdirektör för Västerhavet
Länsstyrelsen Västra Götalands län

2015-02-12

1 (2)

Statsrådet
Åsa Romson
Miljö- och Energidepartementet

Angående tillsyn av mindre vattenkraftverk

Jag skriver detta brev till statsrådet för att informera om länsstyrelsens arbete med tillsynen av mindre vattenkraftverk och även om den kritik som denna tillsyn har väckt.

Länsstyrelsen och tillsynen av mindre vattenkraftverk.

I regleringsbrevet för Länsstyrelserna för verksamhetsåret 2012 gav regeringen ett riktat uppdrag till länsstyrelserna för ökad tillsyn enligt miljöbalken med fokus på kraftverk, dammar och vattenregleringar. För detta ändamål anvisade regeringen 5 miljoner kronor extra.

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram en tillsynsvägledning och i denna anges att länsstyrelserna kan och bör ålägga ägare av mindre vattenkraftverk att i enlighet med miljöbalken söka tillstånd för sin verksamhet hos mark- och miljödomstolen. Denna tolkning av lagen är bekräftad i en dom av mark och miljööverdomstolen från april 2014.

En utredning tillsattes 2012 för att se över rättsläget. "Vattenverksamhetsutredningen". Utredningen har i sina betänkande bekräftat gällande lagstiftning och angett att en verksamhet av hävd kan vara laglig men att den ändå ska söka tillstånd.

Kritik, oro och dialog

Länsstyrelsens arbete med tillsyn och förlägganden om att söka tillstånd har lett till kritik mot länsstyrelsen från innehavare av vattenkraftverk. På flera håll har ägarna fått stöd av lokala folkvalda politiker, organisationer och riksdagspolitiker. Kritiken har redovisats i ett flertal brev och skrivelser till länsstyrelsen, liksom debattartiklar i lokal- och länspress.

Kritiken kan i korthet sammanfattas enligt följande: Vattenkraftverken har funnits sedan lång tid. Det är mycket dyrt, onödigt och krångligt att söka tillstånd. Det är bättre att satsa pengar på att vidta åtgärder än att söka tillstånd. Tvingas vi söka tillstånd måste vi sluta med verksamheten.

Länsstyrelsen har mött kritiken genom att redovisa rättsläget och de uppdrag länsstyrelsen har fått av regeringen. Länsstyrelsens personal inklusive jag som landshövding har deltagit på ett flertal studiebesök och diskussionsmöten och redovisat vår syn i media.

Jag kan som landshövding förstå vissa vattenkraftsägares oro för hantering och kostnader. Det ändrar dock inte lag och lagtillämpning. Jag har också sagt att vi på länsstyrelsen ska försöka hjälpa ägarna med råd om hur man så enkelt som möjligt ska kunna söka tillstånd. En ansökan måste dock alltid ytterst vara den sökandes ansvar och inte tillsynsmyndighetens.

Jag och länsstyrelsen för gärna en fortsatt dialog med regeringskansliet och miljödepartementet kring dessa frågor. Detta i syfte att både förverkliga vattendirektivets krav på ekologisk balans och god status i alla vatten, samtidigt som staten i görligaste mån tar hänsyn till lokala intressen.

Med vänliga hälsningar

Lars Bäckström

Bilaga: PM om Tillsyn av mindre vattenkraftverk samt inlagor till länsstyrelsen

2015-02-12

1 (4)

Statsrådet
Åsa Romson
Miljö- och Energidepartementet

PM angående mindre vattenkraftverk - vattenverksamhet

Gällande lagstiftning

Länsstyrelsen har tillsynsskyldighet över vattenverksamhet inklusive större och mindre vattenkraftverk. Arbeten i vatten lyder under de bestämmelser som gäller för vattenverksamhet enligt kapitel 11 i miljöbalken.

Tillsynsvägledning från Havs- och vattenmyndigheten.

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram en så kallad tillsynsvägledning med utgångspunkt i gällande lagstiftning. Nedan återges ett avsnitt ur denna vägledning.

Föreläggande om tillståndsprövning

Mark- och miljööverdomstolen har i rättsfallen MÖD 2012:26-28 ansett att det är möjligt att förelägga en verksamhetsutövare om att inkomma med en tillståndsansökan om tillstånd saknas för den aktuella verksamheten. Det finns ett flertal avgöranden i mark- och miljödomstolarna angående föreläggande om tillståndsprövning där mark- och miljödomstolarna har avslagit överklagandena och där mark- och miljööverdomstolen inte har meddelat prövningstillstånd.

Hela vägledningen hittas under följande länk

<https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/vagledningar/vattenverksamhet/tillsyn.html>

Havs- och vattenmyndigheten har också tagit fram en tillsynsvägledning angående urminnes hävd och vattenkraftverk. Denna vägledning anger att tillsynsmyndighet bör förelägga verksamhetsutövaren att söka tillstånd. Denna tillsynsvägledning hittas under följande länk.

<https://www.havochvatten.se/download/18.276e7ae81443563a7501355/1393239363862/tillsynsvagledning-urminnes-havd-och-vattenkraftverk-20140224.pdf>

Vägledande dom från mark och miljööverdomstolen

I en nyligen avkunnad dom från mark- och miljööverdomstolen 2014-04-24, M 6301-13, fastställs att en ägare av ett vattenkraftsverk ska söka tillstånd för sin verksamhet. Domen i sin helhet hittas under följande länk.

<http://www.markochmiljooverdomstolen.se/Domstolar/markochmiljooverdomstolen/M%206301-13.pdf>

Länsstyrelsens bedömning

Från ovanstående kan det bedömas som klarlagt att länsstyrelsen agerar med tillsynsinsatser utifrån befintlig lagstiftning och inte från den vattenverksamhetsutredning som i somras gav sitt slutbetänkande.

Varför tillsyn nu? Instruktioner från regeringen, regleringsbrev för 2012, uppdrag 57

I beslut angående regleringsbrev 2012 för länsstyrelserna gav regeringen ett riktat uppdrag (uppdrag 57) till länsstyrelserna med följande ordalydelse.

"57. Länsstyrelserna ska utöva ökad tillsyn enligt miljöbalken av vattenverksamheten med fokus på kraftverk, dammar och vattenreglering. Uppdraget finansieras från anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö inom utgiftsområde 20 och ska fördelas av länsstyrelsen i Norrbottens län i samråd med Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna. Resultatet av den utökade tillsynen ska redovisas till regeringen (Miljödepartementet) senast den 1 februari 2013" För uppdraget anvisade regeringen 5 miljoner kronor i extra anslag.

Rapporten som skickades till Miljödepartementet hittas under följande länk <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/verksamheter-med-miljopaverkan/500-2752-2013-ru57.pdf>

I rapporten redovisas att länsstyrelserna i Västerhavets vattendistrikt redan har eller kommer att förelägga verksamhetsutövare att söka tillstånd där tillstånd saknas.

Länsstyrelsen agerande från uppdrag 57

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, startade 2012 ett projekt med syfte att öka tillsynen. Detta projekt kallades målstyrd tillsyn. Grunden för detta beslut och projektet var:

- Uppdrag 57 i regleringsbrevet för 2012
- Extra anslag från regeringen för ändamålet
- Tillsynsvägledningarna från Havs- och vattenmyndigheten
- Vägledande domar och tydliggörandet av gällande lagstiftning i domstol

Vattenverksamhetsutredningen

I april 2012 beslutade regeringen att miljöbalkens regler om vattenverksamheter och vattenanläggningar skulle ses över. En utredning tillsattes som heter Vattenverksamhetsutredningen. Utredningen har avgivit två betänkanden. Dessa betänkanden bekräftar gällande lagstiftning och anger att en verksamhet av hävd kan vara laglig men att de ändå ska söka tillstånd.

Gällande rätt och utredningens förslag vad gäller mindre vattenkraftverk?

Utredningen har sett över skillnader i regleringen av miljöfarlig verksamhet respektive vattenverksamhet. Utredningen föreslår att de bestämmelser som behövs för vattenverksamheter ska ingå i miljöbalken.

Av detta följer att miljöbalkens principer ska tillämpas för mindre vattenkraftverk. Dessa principer innebär att förorenaren ska betala och att bästa möjliga teknik ska användas även för vattenverksamheter. Utredningen föreslår att ett system med A- och C-verksamheter upprättas.

Utredningen föreslår att en årlig tillsynsavgift införs. Detta ska ersätta nuvarande system där avgiften för prövning debiteras per timme.

Utredningen förslår att en omprövning även ska kunna gälla anläggningens utformning och att det är den som bedriver en vattenverksamhet som är skyldig att ta fram underlag.

EU:s ramdirektiv för vatten

Enligt ramdirektivet ska samtliga ytvattenförekomster uppnå kvalitetskravet god ekologisk och kemisk status år 2015. Om en ytvattenförekomst förklaras som kraftigt modifierad (KMV) eller konstgjord gäller emellertid att kvalitetskravet god ekologisk *potential* ska nås, medan kvalitetskravet för den kemiska statusen är densamma som för naturliga ytvattenförekomster.

Var sjätte år klassas alla vattenförekomster för att se om antingen god status eller god ekologisk potential uppnåtts. Denna process pågår och i dagsläget är det ett fåtal större vattenkraftverk som kommer att klassas som KMV och därmed få sänkta krav angående vilka åtgärder som behöver vidtas.

Oavsett om det är god ekologisk potential eller god ekologisk status som ska uppnås ska en vattenkraftsägare ha ett gällande tillstånd för sin verksamhet.

Agerar länsstyrelsen i Västra Götalands län annorlunda än andra länsstyrelser?

Länsstyrelsen i Västra Götalands län beslöt 2012 att driva en tillsynskampanj kopplat till vattenverksamheter. Länsstyrelsen i Västra Götalands län tog detta beslut från uppdrag nr 57 och de extra anvisade anslagen (5 miljoner kronor) som regeringen riktade för 2012 till samtliga länsstyrelser för denna tillsyn.

I samband med att den nya nationella vattenmyndigheten Havs- och vattenmyndigheten bildades skedde en viss verksamhetsövergång av personal till Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Länsstyrelsen i Västra Götalands driver ett utvecklingsarbete kallat Länsstyrelsen 2017, arbetet handlar bland annat om att effektivisera verksamheten så att myndigheten fullt uppföljer regeringens uppdrag och kostnadseffektivt använder de medel som anvisas av riksdag och regering till myndigheten.

Det är sannolikt att regeringens uppdrag 57, extra pengar från riksdag och regering, utvecklingsarbetet 2017 samt verksamhetsövergångar bidragit till att Länsstyrelsen i Västra Götalands län intensifierat sitt arbete när det gäller tillsyn av mindre vattenkraftverk. Vi kan dock samtidigt notera att ett likartat arbete pågår i de flesta andra län.